

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ciljevi nakon 2015. godine u euromediteranskoj regiji”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 383/07)

Izvjestiteljica: An LE NOUAIL MARLIÈRE

Dana 22. siječnja 2015., sukladno članku 29. stavku 2. svoga Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je donijeti samoinicijativno mišljenje o temi:

„Ciljevi za razdoblje nakon 2015. godine u euromediteranskoj regiji”.

Stručna skupina za vanjske odnose, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 11. lipnja 2015.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 509. plenarnom zasjedanju održanom 1. i 2. srpnja 2015. (sjednica od 1. srpnja 2015.), s 57 glasova za, 22 protiv i 7 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO preporučuje da države članice Mediteranske unije i EU potvrde ciljeve održivog razvoja ratificiranjem relevantnih međunarodnih konvencija.

1.2. EGSO preporučuje da države članice Mediteranske unije i EU učinkovito zaštite javna ulaganja potrebna kako bi se postigli ciljevi održivog razvoja.

1.3. EGSO preporučuje da države članice Mediteranske unije i EU organiziraju provedbu uključivanjem civilnog društva i regija na lokalnoj razini, što je moguće bliže stanovništvu.

1.4. Odbor prima na znanje zaključke sa sastanka Vijeća za vanjske poslove i međunarodne odnose održanog 26. svibnja 2015. i godišnje izvješće Europske komisije za 2015. godinu o obvezama koje su EU i države članice preuzele u vezi s javnom razvojnom pomoći i o postignutim rezultatima.

1.5. Međutim, žali što si je EU dao vremena do 2030. da postigne cilj od 0,7 % BDP-a ⁽¹⁾.

1.6. Odbor podržava namjeru EU-a da ojača nefinancijske aspekte (npr. ratificiranje međunarodnih zakonskih instrumenata i borbu protiv financijskog kriminala).

1.7. Poziva Komisiju da usvoji dosljedan stav koji u obzir uzima kako bilateralne, plurilateralne i multilateralne trgovinske interese tako i ciljeve održivog razvoja kako bi se održala vjerodostojnost ciljeva i europske pomoći.

1.8. Odbor preporučuje proširenje dijaloga između socijalnih partnera i europskih institucija o strukovnom osposobljavanju i cjeloživotnom učenju, u koji je bio pozvan kao sudionik i koji je pomogao uspostaviti ⁽²⁾, te akcijskih programa u tom području.

1.9. Odbor poziva na uključivanje ovih preporuka u program EU-a i u njegovu politiku susjedstva: dosljednost između trgovinskih politika, vanjskih poslova, razvoja, financiranja te zaštite demokracije i ljudskih prava, u skladu s obećanjima koja je potpredsjednica Komisije Federica Mogherini dala civilnom društvu 28. svibnja 2015 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Povjerenik Neven Mimica, 508. plenarno zasjedanje EGSO-a, 28. svibnja 2015.

⁽²⁾ <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

⁽³⁾ http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150528_01_en.htm

2. Uvod

2.1. Europski i svjetski program djelovanja sljedećih će godina obilježiti rasprava o ciljevima održivog razvoja za razdoblje nakon 2015. godine. Euromediteranska regija ima specifične zajedničke karakteristike koje iziskuju razmišljanje o načinu integriranja ciljeva održivog razvoja u europsku politiku susjedstva i u politike zemalja južnog Mediterana. Sigurnost hrane, siromaštvo i socijalna isključenost, nedostatak pristupa pitkoj vodi, posebna situacija zemalja u demokratskoj i gospodarskoj tranziciji u regiji te potreba za uspostavljanjem mira i sigurnosti potaknuli su EGSO na izradu mišljenja s ciljem definiranja smjernica za provedbu i praćenje plana za razdoblje nakon 2015. na Mediteranu.

2.2. Olakšavanjem prepoznavanja konkretnih izazova i izradom prijedloga za euromediteransku regiju zajedno s civilnim društvom, ESGO može ponuditi korisne savjete vladama u pogođenoj regiji te europskim institucijama.

2.3. Ovim izvješćem ESGO namjerava proširiti rad na ciljevima održivog razvoja općenito, a posebno što se tiče obalnih dijelova Sredozemnog mora.

2.4. Glavni tajnik UN-a podnio je objedinjeno izvješće o doprinosima otvorene radne skupine zadužene za nadzor općih ciljeva održivog razvoja nakon 2015., koje proizlazi iz deklaracije „Kakvu budućnost želimo?” koju su usvojile vlade nakon konferencije Rio+20 i u kojem je iznesena odluka da se milenijski ciljevi, specifični za države u razvoju, pretvore u opće, iako diferencirane ciljeve koji bi se odnosili na sve ljude, kako u industrijskim zemljama, tako i u onim u usponu, u razvoju te nerazvijenim zemljama. Na različitim regionalnim i podregionalnim razinama održane su konzultacije širokih razmjera, a glavne skupine organiziranog civilnog društva koje su bile zastupljene pri Organizaciji ujedinjenih naroda imale su priliku sudjelovati i izraziti svoje interese. Prihvaćeno je 17 ciljeva i 169 zadataka o „načinima provođenja i svjetskom partnerstvu za održivi razvoj”.

2.5. Dva važna događaja, usko povezana s ciljevima održivog razvoja nakon 2015. održat će se u 2015. godini: međunarodna konferencija o financiranju razvoja u srpnju 2015. u Adis Abebi te 21. konferencija stranaka Okvirne konvencije o borbi protiv klimatskih promjena krajem 2015. u Parizu.

2.6. Cilj programa održivog razvoja za razdoblje nakon 2015. jest uspostavljanje okvira za buduće aktivnosti UN-a na terenu, s novom usmjerenošću prema jednakosti, socijalnoj integraciji i dostojanstvenom radu, čuvajući pritom izvore održivih prihoda za radnike, okoliš te ritam obnove bioloških i prirodnih resursa. Međutim, taj program polazi od konstatacije da gospodarski model koji upravlja našim društvom nije održiv. To znači da će svjetski lideri morati pokazati veliku ambiciju. Situacija na gospodarskoj, socijalnoj, ekološkoj i političkoj razini nikako nije održiva u brojnim dijelovima svijeta, a to je posebno slučaj u euromediteranskoj regiji. Kako bi se postigli ciljevi održivog razvoja i uvele promjene, mnogi smatraju da bi barem trebalo izmijeniti gospodarska i financijska načela koja trenutno upravljaju gospodarstvom.

2.7. Na sjevernoj obali Sredozemnog mora u državama južne Europe, građani više ne prihvaćaju socijalnu i gospodarsku situaciju koja onemogućava bavljenje važnim ekološkim i klimatskim pitanjima koja bi europskim građanima omogućiti da sagrađe novi ekološki, gospodarski i socijalni prostor. Unatoč nacionalnim ili europskim ulaganjima u obrazovanje, mladi nemaju mogućnost razvijati se i doprinijeti jačanju gospodarske, socijalne i ekološke konkurentnosti Europske unije.

2.8. Malo je radnih mjesta otvoreno nakon 2008.; naprotiv, brojna su radna mjesta ukinuta, a ritam stvaranja novih radnih mjesta ne prati demografski razvoj i ulazak diplomiranih na tržište što potiče odbacivanje politike štednje bez perspektive. Politike i javne službe obrazovanja, zdravstva, transporta i stanovanja trpe zbog smjernica štednje iako ostvarivanje ciljeva održivog razvoja zahtijeva upravo jačanje tih službi. Broj beskućnika i osoba bez adekvatnog stanovanja ne prestaje rasti u državama Europske unije, a većina slobodnih radnih mjesta pretjerano je fleksibilna, nestabilna i ne nudi budućnost. Broj slabo plaćenih ili potplaćenih stažista nezaustavljivo raste te svjedočimo radikalizaciji europskog društva, netoleranciji, odbacivanju drugih, nerazumijevanju, rastu generacijskog jaza; individualizam i opstanak vode u podjelu među političke klase i bespomoćnih građana.

2.9. Na južnim obalama Sredozemnog mora svjedočili smo odbacivanju diktatura koje su otuđile gospodarski profit, slobodu govora, jednakost među građanima. Nekoliko je zemalja mijenjalo način tranzicije prešavši s nacionalnog konsenzusa za demokraciju na ponovnu uspostavu autoritativne vlasti pod vodstvom svemoćne vojne klase. Time su radikalne grupe profitirale bilo za nastavak oružanih okupacija, bilo za stvaranje kriminalnog režima. Jedan je dio Afrike trenutno pod stalnom takvom prijetnjom, a na Bliskom i Srednjem Istoku trenutno se odvijaju najveće seobe stanovništva i povezivanje vojnog i političkog utjecaja. Ukratko, civilno stanovništvo nema predaha.

2.10. Moguće je da nijedan cilj održivog razvoja neće moći u tim uvjetima omogućiti ponovno uspostavljanje mira, prosperitet materijalne dobrobiti i gospodarski razvitak regije. Nije moguće na održiv način privući ulaganja niti ona mogu opstati i prosperirati u demokratski, socijalno i ekološki nestabilnim regijama. Nadalje, od gospodarskog razvoja već desetljećima koristi imaju samo pojedine obitelji, osobe ili diktatori, dok institucije koje mogu funkcionirati na pravedan, transparentan i demokratski način ostaju oštećene.

3. Okoliš:

3.1. Činjenice pokazuju da je euromeditranska regija, kako na kopnu tako i na moru, podložna ekološkim katastrofama. Prema izvješću iz 2013., obalni okoliš Sredozemlja pruža sredstva za život najmanje 150 milijuna ljudi. U istom izvješću navodi se da je UNEP utvrdio postojanje 13 plinskih elektrana, 55 rafinerija, 180 elektrana, 750 marina, 286 trgovačkih luka, 112 zračnih luka i 238 postrojenja za desalinizaciju duž obala Sredozemlja, od kojih je većina potencijalni izvor ekoloških katastrofa. U izvješću se također navodi da je uspostavljanje odgovarajućih mjera za ublažavanje učinka u slučaju prirodnih katastrofa ili katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem najvažniji prioritet za cijelu regiju ⁽⁴⁾.

4. Zapošljavanje

4.1. U svojem govoru od 28. svibnja povjerenik Johannes Hahn istaknuo je potrebu za stvaranjem 5 milijuna novih radnih mjesta *godišnje* kako bi se zaposlila rastuća radna snaga i osigurala socijalna uključenost. Također je naglasio da, kako bi se to postiglo, regije moraju osigurati gospodarski rast veći od 6 %.

4.2. Ključ toga mora biti promicanje pristojnih radnih mjesta (cilj 8.), jer su radna mjesta loše kvalitete (nesigurna radna mjesta, slabo plaćeni poslovi, nedostatak održive i jedinstvene socijalne zaštite) uzrok siromaštva. Stoga se je potrebno ponovno usredotočiti na kvalitetu rasta, zdrave i sigurne uvjete zapošljavanja i rada te socijalnu zaštitu radnika i njihovih obitelji kao ključne alate za borbu protiv siromaštva i isključenosti.

5. Privatni izvori financiranja

5.1. Kako bi doprinos privatnog sektora trgovačkim partnerstvima industrijskog razvoja bio produktivan i učinkovit, mora biti popraćen planom za dostojanstven rad koji bi više zadovoljavao uvjete rada nego dosad. Otvorena radna mjesta moraju biti kvalitetnija nego ikad, dobro plaćena, poštivati okoliš i ljudsko zdravlje te biti zajamčena učinkovitom socijalnom zaštitom ⁽⁵⁾. To je osobito važno za regiju MENA (Bliski istok i Sjeverna Afrika), u kojoj je nezaposlenost mladih među najvišima u svijetu te u neprestanom porastu i gdje se stoga znatan udio mladih aktivnih ljudi niti zapošljava, niti školuje, niti osposobljava. Jamčenje sigurnosti minimalnog dohotka zaposlenima u neformalnom sektoru ključno je za socijalnu i političku stabilnost te prevenciju sukoba jer smanjuje radikalizam i ekstremizam te tako doprinosi političkoj stabilnosti i sigurnosti ⁽⁶⁾. Obrazovanje i stalno usavršavanje, jednakost, sudjelovanje mladih i žena na tržištu rada, težnja građana za poštovanjem, pravo izražavanja, pristojne plaće, sigurnosni uvjeti, očuvanje okoliša i javnog zdravlja, obrazovanje djece te međugeneracijska solidarnost zajedničke su težnje obiju strana Mediterana. Ove težnje vlade moraju zajamčiti bez nadnacionalne arbitraže koja bi štitila samo pojedinačne interese te moraju dati iznimnu važnost međunarodnoj trgovini za financiranje općih ciljeva ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ <http://www.preventionweb.net> – Euro-Mediterranean Partnership Program (PPRD South), veljača 2013.

⁽⁵⁾ Vidjeti Mišljenje ESGO-a o socijalnoj zaštiti u politici razvoja Europske unije. SL C 161, 6.6.2013., str. 82.

⁽⁶⁾ Ciljevi u euromeditranskoj regiji za razdoblje nakon 2015., savjetovanje EGSO-a od 22. svibnja 2015., Solidarno viđenje razdoblja nakon 2015.

⁽⁷⁾ Mišljenje EGSO-a REX/441 (vidjeti str. 49. ovog Službenog lista).

6. Načini provođenja i nadgledanje ciljeva

6.1. Multilateralni pregovori pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji u prvi plan stavljaju trgovinu kao sredstvo provođenja održivog razvoja. Međutim, pregovori u tijeku pokazuju manjak dosljednosti između određenih ciljeva slobodne trgovine i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja. Oni uključuju sporazume o službama koji predviđaju liberalizaciju i privatizaciju brojnih javnih službi dostupnih većini građana i potrebnih za ostvarivanje ciljeva, sporazume o ekološkim dobrima, prijenosu tehnologija i pravima industrijskog vlasništva, sporazume o novim informacijskim tehnologijama, o ekstraktivnim industrijama i eksploataciji dobara iz podzemlja te o tijelima za rješavanje sporazuma između multinacionalnih kompanija i država. Brojna su područja gdje nema povjerenja u poštene ciljeve zbog načina pregovaranja između korporacija i država.

6.2. Trgovinska politika trebala bi zemljama u razvoju omogućiti prostor za stvaranje politika – uključujući sposobnost da se usredotoče na utjecaj na nezaposlenost, ranjive skupine, ravnopravnost spolova i održivi razvoj – a ne promicati liberalizaciju kao cilj sam po sebi. Stoga preporučujemo sveobuhvatni pregled svih trgovinskih sporazuma i ugovora o ulaganju kako bi se identificirala sva područja u kojima bi oni mogli ograničavati sposobnost zemalja u razvoju da spriječe i upravljaju krizama, reguliraju tokove kapitala, zaštite pravo na sredstva za život i pristojna radna mjesta, provedu pošteno oporezivanje, omoguće osnovne javne usluge i osiguraju održiv razvoj.

6.3. Vlade bi trebale provesti obaveznu procjenu učinka na ljudska prava multilateralnih, plurilateralnih i bilateralnih trgovinskih sporazuma i pritom se osobito usredotočiti na pravo na razvoj te na specifična prava na hranu, zdravlje i sredstva za život, uzimajući u obzir učinak na marginalizirane skupine. To bi uključivalo provedbu nacrtu rezolucije usvojenog na sastanku Vijeća za ljudska prava u Ženevi u lipnju 2014., koji predviđa osnivanje radne skupine za pripremu instrumenta kojim se od transnacionalnih korporacija zahtijeva poštovanje međunarodnih zakonskih obveza u pogledu ljudskih prava,

6.4. Tijekom utvrđenog razdoblja za koje možemo pretpostaviti da će se svijet oporavljati od krize iz 2008. godine (financijske) i od krize iz 2011. godine (demokratske), ulaganja u zapošljavanje i okoliš te u vezi s ciljevima razvoja nakon 2015. morala bi biti odbijena od izračuna javnih deficita, trebalo bi ih smatrati univerzalnim, trajnim i održivim ulaganjem od zajedničkog interesa, trebala bi uživati neoporezivo financiranje i biti nedostupna fondovima za ograničavanje rizika.

6.5. Borba protiv porezne utaje i nezakonitih financijskih tokova za pranje novca proizašlog iz nezakonitih radnji, uključujući neprijavljeni posao, krijumčarenje migranata ili izvoz neprerađenog otpada trebala bi omogućiti oslobađanje dodatnih sredstava potrebnih za postizanje ciljeva održivog razvoja ⁽⁸⁾.

6.6. Naposljetku, moramo uzeti u obzir da su postojeći međunarodni pravni instrumenti također načini provedbe i da su neke konvencije, poput temeljnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada, konvencije Ujedinjenih naroda od 18. prosinca 1979. o uklanjanju svih oblika diskriminacije prema ženama, konvencije C189 o zaštiti radnika u domaćinstvu te konvencije C184 o sigurnosti i zdravlju u poljoprivredi, Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima te njegovog Fakultativnog protokola, koje su samo neke od primjera – bile ratificirane i primijenjene u pravu svih država članica Mediteranske unije, bile bi najbolji nefinancijski način primjene koji bi sam po sebi osiguravao zaštitu prava osoba (*de jure*) koja je neophodna i potrebna za realizaciju (*de facto*) brojnih ciljeva održivog razvoja:

Ciljevi održivog razvoja ⁽⁹⁾:

Cilj 1.: Iskorijeniti siromaštvo u svim njegovim oblicima i svugdje

Cilj 2.: Iskorijeniti glad, osigurati sigurnost hrane i poboljšanu prehranu te promicati održivu poljoprivredu

⁽⁸⁾ Najmanje 1 000 milijardi dolara, prema podacima Svjetske banke, MMF-a, transparency.org itd.

⁽⁹⁾ Kako je navedeno u prethodnom nacrtu zaključnog dokumenta sa sastanka na vrhu UN-a o usvajanju razvojnog programa za razdoblje nakon 2015. godine, iz siječnja 2015.

- Cilj 3.: Osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve ljude bez obzira na dobnu skupinu
- Cilj 4.: Osigurati uključivo i ravnopravno te kvalitetno obrazovanje i promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve
- Cilj 5.: Postići ravnopravnost spolova i ojačati sve žene i djevojke
- Cilj 6.: Osigurati dostupnost i održivo upravljanje voda i sanitarnih usluga za sve
- Cilj 7.: Osigurati pristup cijenom pristupačnu, pouzdanu i suvremenu energiju za sve
- Cilj 8.: Promicati kontinuiran, uključiv i održiv gospodarski rast, puno i produktivno zapošljavanje i pristojna radna mjesta za sve
- Cilj 9.: Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije
- Cilj 10.: Smanjiti nejednakost unutar i između država
- Cilj 11.: Učiniti gradove i naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima
- Cilj 12.: Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje
- Cilj 13.: Poduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka ⁽¹⁰⁾
- Cilj 14.: Očuvati i na održiv način koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj
- Cilj 15.: Zaštititi, obnoviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije te zaustaviti i degradaciju tla i gubitak bioraznolikosti
- Cilj 16.: Promicati miroljubiva i uključiva društva za održiv razvoj, pružiti pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama
- Cilj 17.: Ojačati načine provedbe globalnog partnerstva za održiv razvoj i obnoviti ga

6.7. Dana 28. svibnja 2015. Odbor regija i Europski gospodarski i socijalni odbor, zajedno s Europskom komisijom organizirali su Forum civilnog društva euromediterranske regije na kojem su govorili povjerenik Johannes Hahn i potpredsjednica Komisije Federica Mogherini, kao i predsjednik Europskog parlamenta.

6.8. Na tom forumu za raspravu o novim smjernicama EU-a za politiku susjedstva, povjerenik Hahn istaknuo je različita sredstva koja su bila izravno namijenjena humanitarnoj krizi u Siriji i susjednim državama – 52 milijuna eura u okviru Instrumenta za civilno društvo politike za susjedstvo – i govorio o obavljenom poslu, kojem treba pridodati i 40 milijuna eura sredstava namijenjenih u okviru regionalnog fonda zaklade EU-a.

6.9. Naposljetku, potrebno je spomenuti Europski migracijski program, koji je Europska komisija objavila dva tjedna nakon sastanka na vrhu šefova država i u okviru kojeg je predstavljen opipljiv plan za raspodjelu tereta mjera čiji je cilj preseljenje i zbrinjavanje izbjeglica u skladu s člankom 78. stavkom 3. UFEU-a ⁽¹¹⁾.

Bruxelles, 1. srpnja 2015.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Imajući u vidu da je Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime glavni međunarodni međuvladin forum za pregovaranje o globalnim odgovorima na klimatske promjene

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20150527_02_en.htm